

हिमसंस्कृतवार्ताः

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-238

1

21.06.2024 शुक्रवासरः वि.सं. २०८० ज्येष्ठशुक्लचतुर्दशी-पूर्णिमा आषाढः ८ प्रविष्टांशः

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

श्रीयादवः उत्तराखण्डस्य
सूरज-कुण्ड-क्षेत्रे 'एक पेड
माँ के नाम' इत्यस्य
कार्यक्रमे भागं ग्रहीतवान्

हिमसंस्कृतवार्ताः। केन्द्रीय पर्यावरण-
वन-जलवायु परिवर्तन-मन्त्री भूपेन्द्र
यादवः गतदिवसात् उत्तराखण्डस्य
दिवसीय यात्रायां अस्ति। सः गतदिने
टिहरी क्षेत्रे नरेन्द्रनगर-वन प्रभागस्य
वनाग्निना प्रभावित क्षेत्राणां यात्रां
विधाय स्थितेः समाकलनं कृतवान्,
तथा च विभागस्य व्यवस्थायाः
समीक्षामपि करिष्यति। श्री यादवः अद्य
अन्तराष्ट्रिय योग दिवसस्यावसरे
देहरादून-स्थितायां इंदिरा गांधी-
राष्ट्रीय-वन-अकादम्यां भारतीय-वन-
सेवा- केन्द्रीय-राज्य-वनसेवा-
अकादम्ययोः प्रशिक्षु अधिकारिभिः सह
योगाभ्यासं करिष्यति।
श्रीयादवः सूरज-कुण्ड-क्षेत्रे 'एक पेड
माँ के नाम' इत्यस्य कार्यक्रमस्य
अन्तर्गतं मन्त्रालयस्य अधिकारिभिः
कर्मचारिभिः च सह वृक्षारोपण
कार्यक्रमे भागं भजितवान् अस्मिन्
अवसरे श्री यादवः प्रदर्शनाः
समाकलनम् अपि कृतवान्।

तमिलनाडुराज्यस्य
कल्लाकुरिची

जनपदेविषाक्त मद्यपानैः
पंचत्रिंशत्-जनाः दिवंगताः
तमिलनाडुराज्यस्य कल्लाकुरिची
जनपदेविषाक्त मद्यपानैः पंचत्रिंशत्-
जनाः दिवंगताः नवाधिकैकशतं
पडुचेर्याः कल्लाकुरिची-सेलम-
जिपमर-क्षेत्राणां विभिन्नेषु
चिकित्सालयेषु उपचाराधीनाः वर्तन्ते।
घटनां निधाय कल्लाकुरिची
जनपदस्य जनपदाधिकारी अन्ये च
दश अधिकारिणः पदच्युताः अभवन्।
घटनायाः प्रमुखारोपी बूटलेगर-
चिन्नादुरई निगडितः तस्य पार्श्वे
अधिगताः द्विशतलीटरमिताः मद्याः
परीक्षणार्थं सम्प्रेषिताः। ह्यः रात्रौ
कल्लाकुरिची जनपदे वार्ताहरान्
तमिलनाडोः स्वास्थ्यमन्त्री एम्.
सुब्रह्मण्यम् अकथयत् यत्
विषाक्तप्राप्तमद्ये मेषांनाल इत्यस्य
अधिकामात्रा प्राप्तास्ति। घटनायाः
उच्चस्तरीयनिरीक्षणार्थं आदेशः
प्रदत्तः।

प्रधानमंत्री नरेन्द्र-मोदी जम्मूकश्मीरस्य द्विदिवसीययात्रायाम्
अद्य योगदिवसस्य कार्यक्रमे भागं ग्रहीष्यति

हिमसंस्कृतवार्ताः। प्रधानमंत्री नरेन्द्र-मोदी
गतदिनात् जम्मूकश्मीरस्य द्विदिवसीययात्रायां
अस्ति। श्रीमोदी पञ्चशताधिकैकसहस्रकोटि-
रूप्यकाणां चतुरशीतिः प्रमुखासां
विकासपरियोजनानां शिलान्यासं उद्घाटनं
करिष्यति। परियोजनासु मार्ग-परिवहन-सञ्चनाः
जलापूर्ति योजनाः उच्चशिक्षायां
सञ्चनागतसम्बद्धाः परियोजनाः सन्ति। प्रधानमंत्री
चेनानी पटनीटॉप-नाशरी-खण्डस्य संशोधनं
प्रौद्योगिक संपदः विकासार्थं षड्-सर्वकारीय-
स्नातकोपाधि-महाविद्यालयानां निर्माणं सदृशानां
परियोजनां आधारशिलामपि संस्थापयिष्यति।
श्रीमोदी श्रीनगरे शेर-ए-कश्मीर-अन्तराष्ट्रिय
सम्मेलन-केन्द्रे यूनां सशक्तिकरणं जम्मूकश्मीरस्य
परिवर्तनं इत्याख्ये कार्यक्रमे भागं भजिष्यति।

जम्मूकश्मीरस्य लब्धप्रतिष्ठित - यूनेः सह वार्ता
विधास्यति। द्विसहस्राधिकेभ्यः युवभ्यः नियुक्ति
पत्रमपि वितरिष्यति। तदनु श्रीमोदी
एस.के.आई.सी.सी श्रीनगरे दशमं अन्तराष्ट्रिय-
योग-दिवस-कार्यक्रमे अद्य भागं भजिष्यति।

देशस्य अथवा समाजस्य प्रगतिः अपाङ्गजनानाम् प्रति
संवेदनशीलतया कर्तुं शक्यते- राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मू

(हिमसंस्कृतवार्ताः - प्रवीण कुमारः)
राष्ट्रपति द्रौपदी मुर्मू नव देहल्याम्
स्थितस्य पंडित-दीनदयाल उपाध्याय-
राष्ट्रीय शारीरिक-विकलाङ्ग-
संस्थानस्य भ्रमणम् अकरोत्। राष्ट्रपतिः
विकलाङ्गबालैः सह संवादं कृतवती, तेषां
सांस्कृतिककार्यक्रमं च
अवलोकितवती। सा नवीनीकरणं कृतं
कृत्रिमशरीर-आर्थोसिस-केन्द्रं अपि गत्वा
रोगिभिः सह संवादं कृतवती। अस्मिन्
काले राष्ट्रपति-महोदया अवदत् यत्
देशस्य अथवा समाजस्य प्रगतिः
जनैः अपाङ्गजनानाम् प्रति
संवेदनशीलतया माध्यमेन कर्तुं शक्यते।

सा अवदत् यत् संवेदनशीलता समावेशनश्च अस्माकं
संस्कृतेः सभ्यतायाः च अभिन्नः भागौ स्तः। राष्ट्रपतिः
संस्थायाः सम्बद्धानां सर्वेषां जनानां प्रशंसाम् अकरोत्
ये विकलाङ्गानाम् सामाजिक-आर्थिक-सशक्तिकरणं
प्रति कार्यं कुर्वन् सन्ति।

बिहार-आरक्षणम् : पटना-
उच्चन्यायालयेन बिहार-
सर्वकारस्य निर्णयः निरस्तीकृतः

हिमसंस्कृतवार्ताः। पटना-उच्चन्यायालयेन बिहार-राज्ये
प्रशासकीयवृत्ति-अवसरेभ्यः शैक्षणिक संस्थानेषु वंचित
वर्गाणां, वंचित-वर्गाणां, अनुसूचित जाति
अनुसूचितजनजात्योः कृते पञ्चाशत् प्रतिशतम् आरक्षणं
वर्धित्वा पञ्चषष्ठीः प्रतिशतं कर्तुं बिहार-सर्वकारस्य निर्णयः
निरस्तीकृतः। मुख्य न्यायाधीशः के. विनोद चन्द्रनः
न्यायमूर्तिः हरीश कुमारः इत्यनयोः एकः पीठः आरक्षण-
पञ्चाशत्-प्रतिशतं वर्धित्वा पञ्चषष्ठीः कर्तुं संवैधानिक-
वैधता-समाह्वानं युतासु याचिकासु वादश्रवणस्य अनन्तरं
अस्य वर्षस्य मार्च मासस्य एकादश दिनांके निर्णयः यथावत्
स्थापितः आसीत्। तत्रैव झारखण्ड-राज्ये जाति-आधारित-
सर्वेक्षणं भविष्यति। अयं निर्णयः मुख्यमन्त्रिणः चंपई
सोरेनस्य अध्यक्षतायां मन्त्रिमण्डलस्य उपवेशने गृहीतः।

देहल्याः
उच्चन्यायालयेन
मद्यनीतिप्रवृत्तनायाः
प्रकरणे स्वनिर्णयः
सुरक्षितः स्थापितः

हिमसंस्कृतवार्ताः। दिल्लीयाः
एकः न्यायालयः मद्य-नीति-
प्रवृत्तनायाः सम्बन्धिते
धनशोधन-प्रकरणे
मुख्यमन्त्रिणः अरविंद
केजरीवालस्य मुक्ति-
याचिकायां स्वस्य आदेशः
सुरक्षितः स्थापितः।
विशिष्टन्यायालयस्य राउजएवेन्यू
इत्यस्य अवकाश-
न्यायाधीशेन न्याय-बिन्दू-
इत्यनेन प्रवर्तनं निदेशालय-
पक्षतः अतिरिक्तोच्च-
विध्याधिकारिणः एस.वी.राजू
इत्यस्य याचिकां पूरित्वा
निर्णयः यथावत् स्थापितः
अस्ति।

मुम्बईनगरे नैरन्तर्येणवृष्टिः,
देहल्यां उष्णप्रकोपात् हाहाकारः

मुम्बईनगरे अपि च अस्य उपनगरीय क्षेत्रेषु ह्यः
आरभ्य नैरन्तर्येणवृष्टिः समेधमाना वर्तते। राष्ट्रिय
राजधान्यां दिल्लीयां उष्णप्रकोपात् शैथिल्यस्य
सम्भावना दृश्यते। ऋतु-विभागेन मुम्बई नगराय
वृष्टेः पीतवार्णिकी संवेतना पालघर जनपदाय
रक्तवार्णिकी ठाणे जनपदाय च नारङ्गवार्णिकी संवेतना
प्रख्यापिता। रायगढ-रत्नागिरी-चन्द्रपुर-
गढचिरीलीजनपदेभ्यः पीतवार्णिकी संवेतनापि
प्रख्यापिता। राष्ट्रिय-राजधानी-दिल्लीं समेत्य उत्तर-
भारतस्य विविधाः भागाः भीषणातिभीषण-
उष्णप्रकोपस्य अङ्के सन्ति। दिल्लीयाः सफदरजंग-
चिकित्सालये केवलं चतुर्विंशति होरायाः अवधौ एव
ग्रीष्म सम्बद्धैः रोगैः त्रयोदश जनानां मृत्युः जाता।
तत्रैव त्रयस्त्रिंशत्-रोगिणः उपचाररताः सन्ति।
दिल्लीयाः एव राममनोहर लोहिया- चिकित्सालये ह्यः
यावत् नवरोगिणः मृत्युं प्राप्तवन्तः। अन्येषु उच्च-
चिकित्सालयेष्वपि ग्रीष्मप्रकोपस्य रोगिणां संख्या
प्रवर्धित्येव। स्वास्थ्य मन्त्रालयेन ह्यः एकः दिङ्
निर्देशः प्रख्यापितः यस्मिन् राज्यानां
स्वास्थ्यविभागान् अकथयत् यत् ते भीषण-ग्रीष्म
ऋतोः कारणेन सम्मुखागतानां रोगाणां त्वरितमेव
निवारणाय तत्पराः भवेयुः अपि ससमयं
उपचारसामग्रीम् उपलब्धपितुं व्यवस्थाः कर्तव्यः।

सुभाषितम्

सहजोऽपि गुणः पुंसां
साधुवादेन वर्धते।
कामं सुरसलेपेन
कान्तिं वहति काञ्चनम्॥
भावार्थ- मनुष्ये में स्थित स्वाभाविक
गुण भी उसकी प्रशंसा करने से
(शाबाशी देने से) बढ़ता है। सुंदर सुवर्ण
भी अच्छे पदार्थों के लेपन से उत्कृष्ट
कान्ति पाता है।

प्रतीकसाठचे मुम्बई

हिमसंस्कृतवार्ताः सामान्यज्ञानम्

प्र. केदारनाथः कस्मिन् राज्ये अस्ति?
उत्तर : उत्तराखण्डराज्ये
प्र. भारतीयध्वजेः केशरवर्णः... प्रतीकः ?
उत्तर : त्यागस्य
प्र. केरलराज्य भाषा का ?
उत्तर : मलयालम
प्र. केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य
मुख्यालयः कुत्र अस्ति ?
उत्तर : जनकपुरी, नवदेहल्याम्
प्र. जाखूमन्दिरं कुत्र अस्ति ?
उत्तर : हिमाचलप्रदेशस्य शिमलायाम्
शिवानी शर्मा, हिमसंस्कृतवार्ताः

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

HP Politics : विपक्षस्य नेता जयरामठाकुरः अवदत्- मुख्यमन्त्री सुक्खुः अष्टहोरापर्यन्तं काङ्ग्रेसनेतारं बन्धकं कृतवान्

हिमसंस्कृतवार्ता: - नालागढम्।

हिमाचलविधानसभायाः उपनिर्वाचने अद्यत्वे नामाङ्कनस्य क्रमः प्रचलति। अस्मिन्नैव क्रमे भाजपाप्रत्याशी के. एल. ठाकुरः गुरुवासरे नालागढे नामांकनपत्रं प्रस्तुतवान्। तदनन्तरं नालागढनगरे जनसभा अभवत्, यस्मिन् भाजपानेतारः काङ्ग्रेससर्वकारे आक्रमणं कृतवन्तः। मुख्यमन्त्रिणः एकाधिपत्यकारणात् एतत् उपनिर्वाचनं भवति इति विपक्षनेता जयरामठाकुरः अवदत्। सः विधायकैः सह यया क्रूरतायाः व्यवहारं कृतवान् तस्य कारणात् के. एल. ठाकुरेण सहितम् अन्यैः विधायकैः त्यागपत्रं दत्तम्। गतदिवसे एव सम्पूर्णं राज्यं दृष्टवान् यत् एकं काङ्ग्रेसनेतारं मुख्यमन्त्री अष्टहोरापर्यन्तं बन्धकरूपेण धारयित्वा तस्य वचनं बलात् कर्तुं प्रयतितवान् इति आरोपं कृतवान्। अस्य सर्वकारस्य एकाधिपत्यविरुद्धं विपक्षः आरम्भादेव स्वरं उत्थापयति। सांसदः अनुरागठाकुरः अवदत्

यत् सम्प्रति काङ्ग्रेसकार्यालयस्य बहिः महिलानां दीर्घाः पङ्क्तयः स्थिताः सन्ति। यदा ताः एकैकं लक्षरूप्यकाणि याचन्ते परन्तु तेषां वित्तकोषसंख्यासु धनं न निक्षिप्तम्। नालागढस्य जनाः भाजपया सह सन्ति, काङ्ग्रेसेन केवलं मिथ्याप्रतिज्ञाः कृताः, एकामपि प्रतिज्ञां न पूरितवती। भाजपाप्रदेशाध्यक्षः डॉ. राजीवबिन्दलः इत्यनेन उक्तं यत् अस्य सर्वकारस्य नूतनं पदं प्राप्तम्। अयं सर्वकारः पति-पत्न्योः मित्राणां च सर्वकारः अस्ति। कोषः जनसामान्यस्य कृते रिक्तः अस्ति, मन्त्रिमण्डलपङ्क्तौ वितरितुं विक्रयणार्थं मन्त्रिमण्डलस्य फलकं स्थापितम् अस्ति। नालागढस्य कृते विद्युत्प्रदानार्थं सर्वकारस्य धनं नास्ति। चौपालक्षेत्रे ११ कन्यानां उत्पीडनस्य प्रकरणं प्रकाशं प्राप्तम् इति उक्तवान्, यत् लज्जाजनकम् अस्ति। राज्ये विधिव्यवस्था अव्यवस्थिता अस्ति।

खननतस्कराणां प्रति काङ्ग्रेसप्रत्याशिनः संरक्षणम्: भाजपा प्रत्याशी

भाजपाप्रत्याशी के.एल. ठाकुरः उक्तवान् यत् काङ्ग्रेसस्य प्रत्याशी कुतः धनं प्राप्नोति इति कोऽपि न जानाति। अत्र काङ्ग्रेस-अभ्यर्थिनः बहिः आगच्छन्ति, स्थानीयाः न सन्ति, ते पूर्वमेव अनेकस्थानात् पलायिताः सन्ति। काङ्ग्रेस-अभ्यर्थिनः खनन-तस्कर-सङ्घाय रक्षणं ददति इति आरोपः कृतः।

पेखुबेला-सौर-ऊर्जा-परियोजनायाः लोकार्पणम्, प्रतिवर्षं ६.६१ कोटिमात्रकं विद्युतोत्पादनं भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता: - ऊना। मुख्यमंत्री सुखविंदरसिंहसुक्खुः गुरुवासरे ऊनाजनपदस्य पेखुबेलायां हिमाचलप्रदेश- ऊर्जा- निगम- सीमित- (हिमाचलप्रदेश- पावर- कारपोरेशन- लिमिटेड) द्वारा निर्मितायाः ३२ मेगावाटक्षमतायाः पेखुबेला- सौर- ऊर्जा- परियोजनायाः लोकार्पणं कृतवान्। मुख्यमन्त्री २०२३ तमस्य वर्षस्य दिसम्बरमासस्य २ दिनाङ्के अस्याः सौरपरियोजनायाः आधारशिलाम् अस्थापयत्, प्रायः चतुर्मासाभ्यन्तरे अस्याः परियोजनायाः विद्युत्-उत्पादनं २०२४ तमस्य वर्षस्य एप्रिल-मासस्य १५ दिनाङ्के आरम्भम्। यस्य औपचारिकं उद्घाटनं गुरुवासरे मुख्यमन्त्रिणा कृतम्। पेखुबेलापरियोजना ४९ हेक्टेयर भूमिषु २२० कोटिरूप्यकाणां व्ययेन निर्मिता अस्ति। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् अस्याः परियोजनायाः प्रतिवर्षं ६.६१ कोटि- मात्रकं विद्युतोत्पादनं भविष्यति तथा च राज्यसर्वकारस्य कृते प्रतिमात्रक २.९० रूप्यकाणां दरेन प्रतिवर्षं १९.१७ कोटिरूप्यकाणां राजस्वं प्राप्स्यते। अस्यां परियोजनायां ८२,६५६ सौरमापाङ्कनानि स्थापितानि सन्ति, परियोजनायाः उत्पन्नं विद्युत् रक्कड़- टाहलीवाल- संचरणरेखायाः माध्यमेन प्रसारितं भवति। पेखुबेला सौरपरियोजनायाः प्रतिवर्षं २५३२ टनकार्बन उत्सर्जनस्य न्यूनीकरणं भविष्यति। अस्याः परियोजनायाः निर्माणकार्यस्य कालखण्डे १९,२०० मनुष्यदिवसाः उत्पन्नाः इति सः अवदत्। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशः देशस्य प्रथमं हरित ऊर्जा राज्यं भवितुं गच्छति, एतत् प्राप्तुं राज्यसर्वकारेण हिमाचलप्रदेश- विद्युत्निगमलिमिटेड इत्यस्मै ५०० मेगावाट सौरविद्युत्स्थापनस्य लक्ष्यं निर्धारितम् अस्ति। सः अवदत् यत् एतत् लक्ष्यं प्राप्तुं निगमेन ४७ मेगावाट् प्रत्येकं त्रयाणां सौरपरियोजनायां निर्माणकार्यं आवंटितम् अस्ति। तेषु एका सौर-परियोजना सम्पन्ना अस्ति, अन्ये द्वे सौर-प्रकल्पे निर्माणाधीने स्तः। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् हिमाचलप्रदेशविद्युत्निगमलिमिटेडद्वारा ७२ मेगावाटस्य सप्तसौरपरियोजनायां निविदाः आमन्त्रिताः सन्ति तथा च ५४ मेगावाटप्रत्येकस्य चतुर्णां सौरविद्युत्परियोजनायां डीपीआर-निर्माणं क्रियते। सः अवदत् यत् ७७ मेगावाट प्रत्येकं १० सौरविद्युत्परियोजनाः सन्ति येषां कृते पूर्वसाध्यताप्रतिवेदनं निर्मितं भवति। सः अवदत् यत् ५० मेगावाट् सौरविद्युत्परियोजनायां कृते एफसीए- अनुमतिः प्राप्यते, अन्ये २०० मेगावाट सौरविद्युत्परियोजनाः अन्वेषणपदे सन्ति। एतासु परियोजनासु ऊनामण्डले स्थिताः १६० मेगावाट सौरपरियोजनाः, सोलनमण्डले स्थिताः ११० मेगावाट सौरपरियोजनाः, काङ्गडामण्डले स्थिताः १७० मेगावाटसौरपरियोजनाः, मण्डीमण्डले स्थिताः ५० मेगावाटसौरपरियोजनाः, बिलासपुरमण्डले स्थिताः १० मेगावाटसौरपरियोजनाः च सन्ति।

HPBOSE Dharmshala: हिमाचलशिक्षामण्डलस्य जालपुटं दुर्घटितं, संदेश- (एस.एम.एस.) द्वारा अनुक्रमाङ्काः उपलभ्यन्ते

हिमसंस्कृतवार्ता: - धर्मशाला।

हिमाचलप्रदेशविद्यालयशिक्षामण्डलधर्मशालायाः जालपुटं विगतचतुर्दिनात् सर्वस्य डाउनकारणात् पूर्णतया दुर्घटितम् अस्ति। एतादृशे सति लक्षशः अभ्यर्थीनां परीक्षां सम्पादयन्त्याः शिक्षामण्डलस्य सर्वाणि अद्यतनीयानि (अपडेट) पूर्णतया स्थगितानि सन्ति। न केवलम् एतत्, द्वयोः दिवसयोः अनन्तरं सहस्रशः अध्यापकपात्रतापरीक्षायाः (टीईटी) अभ्यर्थिनः जेबीटी- शास्त्री, नॉन मेडिकल, एलटी इत्येतेषां परीक्षा २२, २३ जून दिनाङ्कयोः भवितुम् अर्हति, अपितु बोर्डस्य जालपुटतः परिचयपत्राणाम् अधोभारणं (एडमिट् कार्ड् डाउनलोड्) कर्तुं प्रयतमाना सहस्रशः अभ्यर्थिनः दुःखिताः सन्ति। धर्मशालानगरस्य शहीदस्मारकस्य वनेषु शनिवासरे अग्निप्रकोपात् आरभ्य बोर्डस्य जालपुटस्य सम्पर्कः निष्क्रियः अस्ति। एतादृशे सति शिक्षामण्डलम् अधुना टेट-अभ्यर्थीनां मोबाईल-सङ्ख्यायां एस. एम. एस. द्वारा अनुक्रमांकं प्रेषयति। जेबीटी, शास्त्री, नॉन मेडिकल तथा एलटी इत्येतेषां अध्यापक-पात्रता-परीक्षा विद्यालयीयशिक्षाबोर्डद्वारा २२-२३ जूनदिनांकयोः आयोज्यते। अस्य अन्तर्गतं जेबीटी

इत्यस्य प्रातःकाले २२ जून दिनाङ्के १० तः १२:३० वादनपर्यन्तं भविष्यति, यस्मिन् ५९ केन्द्रेषु सप्तसहस्राणि ७८७ अभ्यर्थिनः परीक्षायाः कृते उपस्थिताः भविष्यन्ति। शास्त्री परीक्षा सायं सत्रे अपराह्णे २ तः ४.३० वादनपर्यन्तं भविष्यति, यस्मिन् ४९ केन्द्रेषु १५३९ अभ्यर्थिनः उपस्थिताः भविष्यन्ति। अपि च २३ जून दिनाङ्के ६३ केन्द्रेषु प्रातः १० वादनतः १२:३० वादनपर्यन्तं ६३ केन्द्रेषु ८,३३९ विज्ञानछात्राणां परीक्षा भविष्यति, भाषाशिक्षक (एलटी) इत्यस्य सायं सत्रे २ तः ४:३० वादनपर्यन्तं ४५ परीक्षाकेन्द्रेषु ३,४४२ अभ्यर्थिनः उपस्थिताः भविष्यन्ति। अभ्यर्थिनः कृते गुरुवासरात् आरभ्य एस.एम.एस. एतत् एव न, मोबाईलसंख्यायाम् अपि संकेतं प्रेषितं भविष्यति, यस्मात् ते स्वस्य परिचय-पत्रस्य अधोभारणं (एडमिट् कार्ड् डाउनलोड्) कर्तुं शक्नुवन्ति। अभ्यर्थिनः स्वस्य परिचयपत्रेण पासपोर्ट-आकारस्य चित्रं यद् ऑनलाइनमाध्यमेन स्थापितमस्ति आधारं सहितं परिचयप्रमाणं च आनेतुं शक्नुवन्ति अथवा किमपि चित्रसहितं परिचयपत्रमपि आनेतुं शक्नुवन्ति।

शीघ्रमेव जालपुटस्य पुनर्स्थापनं भविष्यति- बोर्डसचिवः

विद्यालयशिक्षामण्डलस्य सचिवः डॉ. मेजरविशालशर्मा बोर्डस्य जालपुटस्य सम्पर्कः भग्नः अस्ति इति अवदत्। एतादृशे सति अभ्यर्थिनः मोबाईलसंख्यायां संपर्कमार्गेण अनुक्रमांकाः प्रेष्यन्ते। सः अवदत् यत् जालस्थलस्य पुनर्स्थापनस्य कार्यं अपि पूर्णतया प्रचलति, यथा शीघ्रं तान्त्रिकदोषः निवारितः भवति तथा पुनः जालपुटे सुचारुसेवाः उपलब्धाः भवितुम् आरभन्ते।

बिलासपुरवार्ता: बिलासपुर- न्यायालयस्य समीपे गुलिकाप्रहारः

हिमसंस्कृतवार्ता: - बिलासपुरम्। हिमाचलप्रदेशस्य बिलासपुरन्यायालयस्य समीपे गोलीकाण्डस्य प्रकरणं प्रकाशितम् अस्ति। गोलीकायां एकः युवकः घातितः अस्ति। गोलीकाण्डस्य अनन्तरं पुलिसदलं तत्स्थानं प्राप्तम्। घातितः स्थानीयचिकित्सालयं नीतः, ततः अखिलभारतीय- आयुर्विज्ञानसंस्थानं प्रति चिकित्सायै प्रेषितम्। उपपुलिसाधीक्षकः (डीएसपी) मदनधीमानः प्रकरणस्य अन्वेषणं कुर्वन् अस्ति। सूचनानुसारं पूर्वकाङ्ग्रेसविधायकस्य बम्बरठाकुरस्य उपरि आक्रमणस्य मुख्याभियुक्तः सौरभपटियालः स्वसहकारिभिः सह न्यायालये उपस्थित्यर्थम् आगतः आसीत्। आक्रमणप्रकरणे अभियुक्तः प्रायः सार्धमासपूर्वमेव प्रत्याभूतिं प्राप्तवान् आसीत्। एतस्मिन् समये अज्ञातजनाः पटियालस्य उपरि गोलीकाण्डं कृतवन्तः। अभियुक्तः गुलिकाप्रहारं कृत्वा न्यायालयं प्रति धावितवान् इति कथ्यते। एकः अभियुक्तः पुलिसैः गृहीतः एकः पलायितः इति उपपुलिसाधीक्षकः मदनधीमानः अवदत्। यानानां काचफलकानि अपि गोलीकाभिः भग्नाः अभवन्।

योगदिवसस्य पूर्वसन्ध्यायां वेदव्यासपरिसरे राष्ट्रीययोग-प्रतियोगितायाः समापनम्

हिमसंस्कृतवार्ताः, डॉ.अमनदीपशर्मा।

अन्तराष्ट्रीययोगमहोत्सवस्य पूर्वसन्ध्यायां केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य वेदव्यासपरिसरे राष्ट्रिययोगप्रतियोगितायाः आयोजनं कृतम् । अस्यां स्पर्धायां विभिन्नराज्येषु स्थितस्य केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य परिसरेभ्यः प्रतिभागिनः भागं गृहीतवन्तः । अस्याः प्रतियोगितायाः आयोजनं वेदव्यासपरिसरस्य निदेशिकायाः प्रो. सत्यमकुमार्याः अध्यक्षतायां सम्पन्नम् । पत्रकारैः सह वार्तालापस्य समये परिसरस्य निदेशिका प्रो. सत्यमकुमारी इत्यनया उक्तं यत् अन्तराष्ट्रीययोगदिवसस्य अवसरे विशेषकार्यक्रमस्य आयोजनस्य सौभाग्यं प्राप्तम् इति हिमाचलस्य कृते अतीव गौरवस्य क्षणः अस्ति। सा अवदत् यत्

स्वास्थ्यरक्षणाय योगः अत्यावश्यकः अस्ति। नानारोगाणां चिकित्सा योगद्वारा एव सम्भवति । तदनन्तरं सा अवदत् यत् योगमहोत्सवस्य कृते भारतस्य विभिन्नराज्येभ्यः प्रतिभागिनः आगताः सन्ति। यस्मिन् मुख्यतया जम्मू, उत्तराखण्डः, उत्तरप्रदेशः, राजस्थानम्, महाराष्ट्रः, कर्नाटकम्, केरलः, उड़ीसा, मध्यप्रदेश, दिल्ली, त्रिपुरा, हिमाचललेत्यादिषु राज्येषु स्थितेभ्यः परिसरेभ्यः प्रतिभागिनः भागं गृह्णन्ति। अस्मिन् अवसरे विभिन्नपरिसरस्य मार्गदर्शकाः तथा वेदव्यासपरिसरस्य प्रो. शीश राम, प्रो. मंजुनाथः, डॉ. पुरुषोत्तमः (समन्वयक), डॉ. श्याम बाबू, डॉ. सत्यदेवः, अमित वालिया, डॉ. मनीषः डॉ.पंकजत्यादयः उपस्थिताः आसन्।

दशमयोगदिवसोपलक्ष्ये एससीपीएम-आयुर्वेदिक- चिकित्सामहाविद्यालये योगसप्ताहस्य शुभारम्भोऽभवत्

हिमसंस्कृतवार्ताः, दिवाकर मणित्रिपाठी। गोण्डास्थिते एससीपीएम-आयुर्वेदिक- मेडिकलकॉलेज मध्ये भगवतः धन्वन्तरेः पुरतः दीपं प्रज्वाल्य संस्थायाः प्राचार्या डॉ. सिम्पल चौहानमहोदयाः योगसप्ताहस्य शुभारम्भं अकरोत्। अथ च आचार्यदिवाकरमणित्रिपाठी भगवतः धन्वन्तरेः पूजनं अकारयत्। एतस्मिन्नवसरे सा उक्तवती यत् योगेन चित्तवृत्तीनां निरोधः भवति। तथा च शारीरिकं स्वास्थ्यं सुदृढं भवति। संस्थानस्य योगप्रशिक्षिका श्रीमतीरुचिपाण्डेयमहोदया शेषावतारस्य अथ च योगस्य प्रणेतुः भगवतः पतञ्जलेः "योगेन चित्तस्य पदेन वाचा..." मन्त्रेण ध्यानं कृतवती सर्वकारस्य नियमानुसारं

विविधप्रकारकाणां आसनानाम् अभ्यासं कारितवती। सा उक्तवती यत् एषः कार्यक्रमः अद्यारभ्य अन्तराष्ट्रीययोगदिवस 21 जून पर्यन्तं प्रतिदिनं गतिमानः भविष्यति। एतस्मिन्नवसरे एससीपीएम-आयुर्वेदिक-मेडिकल-कॉलेज इत्यस्य अध्यक्षचराः मान्याः डॉ. ओ एन पाण्डेयमहाभागाः प्रबन्धनिदेशिका श्रीमतीअलका पाण्डेयमहाभागाः निदेशिकाः श्रीमन्तः अजिताभद्रबेमहाभागाः प्रहासकाः श्रीमन्तः धीरजदूबेमहाभागाः एवञ्च संस्थानस्य सर्वे प्राध्यापकाः प्राध्यापिकाश्च उपस्थिता आसन्।

योगविघ्नविनाशकः प्रणवजपः

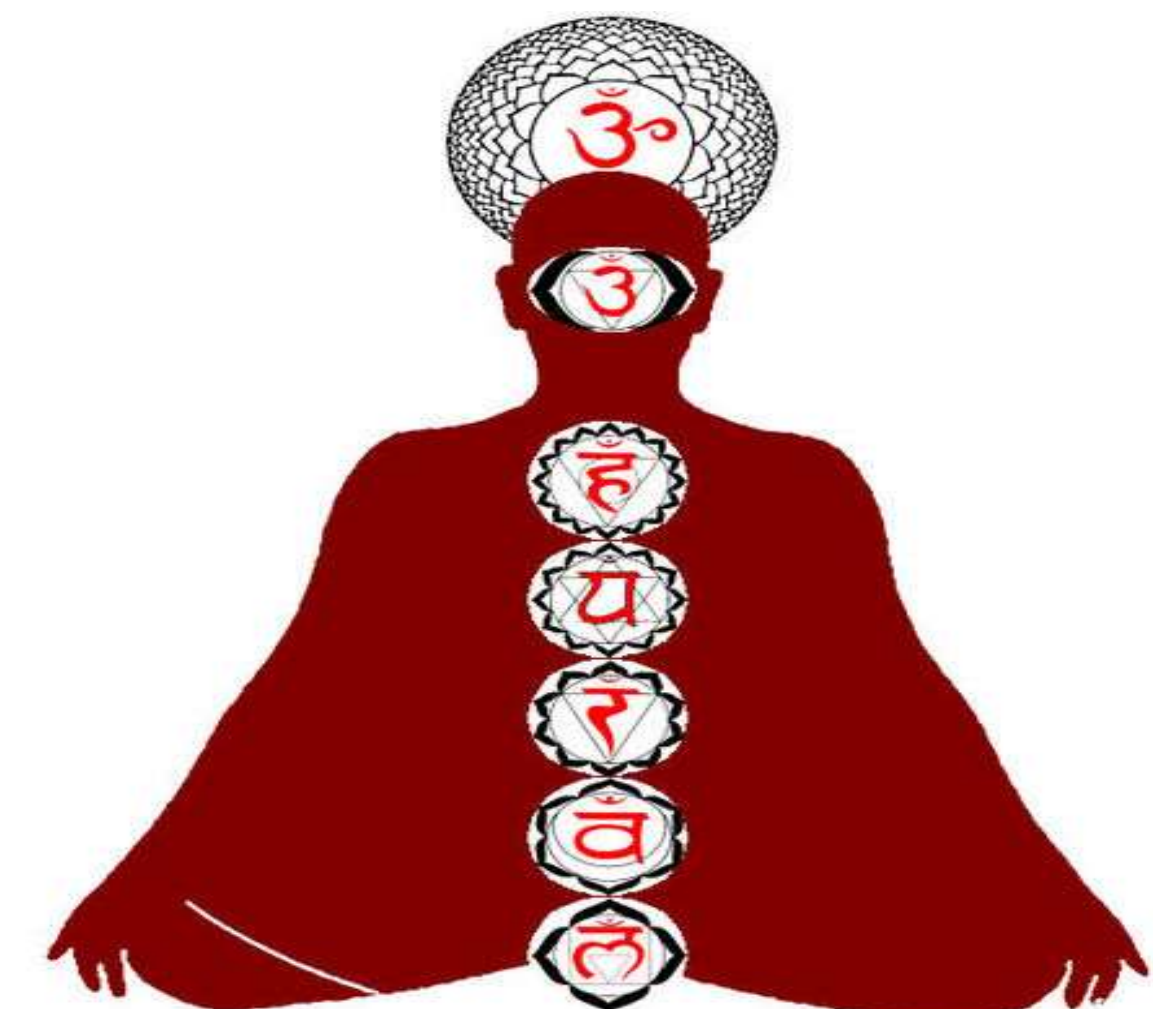

डॉ. सन्तोषकुमारः, नालागढम्

आधि-व्याधि-विनाशिका योगविद्याऽतीव प्राचीनाऽस्ति। महर्षेः पतञ्जलेः अस्याः प्रवर्तने महत्त्वपूर्णं योगदानमस्ति। तदनुसारं चित्तवृत्तीनां निरोधः योगः। शरीराः मानसाः वा रोगाः योगेन नष्टाः भवन्ति। योगाभ्यासेन सामान्यमानवोऽपि अप्रतिमक्षमतावान् भवितुं शक्नोति। किम्बहुना योगेन मानवस्य सर्वाङ्गविकासो भवति। प्रत्येकमानवाय योगः कल्पलतेव वर्तते। योगारूढस्य मानवस्य मार्गे व्याध्यादयः अनेके विघ्नाः आयान्ति। तेषां विघ्नानां नाशः आत्मस्वरूपस्य च ज्ञानं प्रणवस्य जपेन भवति। व्याधिः, स्त्यानम्, संशयः, प्रमादः, आलस्यम्, अविरतिः, भ्रान्तिदर्शनम्, अलब्धभूमिकत्वम्, अनवस्थितत्वं चेति ते व्याध्यादयो विघ्नाः भवन्ति। शरीरे, इन्द्रियेषु, अन्तःकरणे च विकृतिः व्याधिः कथ्यते। योगसाधनेषु अप्रवृत्तेः स्वभावः स्त्यानम्भवति। स्वसामर्थ्यं योगबले च सन्देहः संशय उच्यते। योगाभ्यासं प्रत्यविश्वासकारणात् उन्मत्तता प्रमादो भवति। तमोगुणस्याधिक्यत्वात् शरीरे चेतसि च यत्गुरुत्वम्, तत्कारणतः योगाभ्यासे प्रवृत्तेरभावः आलस्यम्। इन्द्रियाणां स्वविषयेषु आसक्तिकारणात् चेतसि विषयान् प्रति वैराग्यस्य अभावः अविरतिर्भवति। केनचित्कारणेन योगसाधनानां प्रति मिथ्याज्ञानभावस्योद्भवः भ्रान्तिदर्शनमिति मन्यते। योगाभ्यासस्यानुष्ठानेन योगसाधनानामपेक्षितस्तरस्य अप्राप्तिः अलब्धभूमिकत्वमुच्यते। योगाभ्यासेन प्राप्तस्तरे स्थितेः अभावः अनवस्थितत्वम्भवति। एतेषां योगविघ्नानां नाशः प्रणवजपेन भवति।

अन्ताराष्ट्रीययोगदिवसः

अन्ताराष्ट्रीययोगदिवसः जून-मासस्य एकविंशतितमे (२१/६) दिनाङ्के जनैः आचर्यते। योगः अनन्तकालात् प्रचलितः शारीरिक-मानसिक-आध्यात्मिक-अभ्यासः अस्ति। योगस्य मूलानि भारतदेशे सर्वत्र प्राप्यन्ते। भारतीयसंस्कृतिः भौतिकसुखस्य अपेक्षया आध्यात्मिकसुखाय अधिकं बलं यच्छति। परन्तु शरीरमेव आध्यात्मिकक्षेत्रे उन्नतिं कर्तुम् एकमात्रं साधनं वर्तते इत्यपि भारतीयसंस्कृतेः मतम्। अतः मनसः शान्तिः, शरीरस्य स्वस्थता च मनुष्यस्य आवश्यकता भवति। तस्याः आवश्यकतायाः पूर्त्यै भारतीयतत्त्वचिन्तकैः योगशास्त्रस्य रचना कृता। अनेन योगशास्त्रेण मनसः शान्तिः, शरीरस्य स्वस्थता च वैज्ञानिकरीत्या प्राप्यते [२]। २०१४ तमस्य वर्षस्य सितम्बर-मासस्य सप्तविंशतितमे (२०१४-०९-२७) दिनाङ्के भारतगणराज्यस्य प्रधानमन्त्रिणा श्रीनरेन्द्र मोदी-महाभागेन संयुक्तमहासभायां भाषणकाले उपस्थापितं यत्, "योगः

अस्माकं (भारतस्य) अतिपुरातनम्, अमूल्यं योगदानम् अस्ति विश्वाय। मनसः, शरीरस्य, विचारस्य, कर्मणः, संयमस्य, उपलब्धेः च एकात्मतायाः तथा च मानव-प्रकृत्योः सामञ्जस्यापि मूर्तस्वरूपत्वेन योगः परिगण्यते। योगः न केवलं व्यायामः अस्ति, अपि तु स्वेन, विश्वेन, प्रकृत्या च सह तादात्म्यं स्थापयितुम् उत्तमं साधनम् अस्ति। योगः अस्मासु जागरूकतायाः भावम् उत्पाद्य जलवायुपरिवर्तनस्य समस्यां प्रति सङ्घर्षं कर्तुं बलं दातुं शक्नोति। अतः अस्माभिः अन्ताराष्ट्रीययोगदिवसस्य आरम्भं कर्तुम् अपि प्रयासः करणीयः" इति [३]। उक्ते भाषणे संयुक्तराष्ट्रमहासभायां नरेन्द्र-वर्येण अन्ताराष्ट्रीययोगदिवसस्य प्रस्तावः उपस्थापितः आसीत्। ततः २०१४ तमस्य वर्षस्य दिसम्बर-मासस्य एकादशे (२०१४-१२-११) दिनाङ्के संयुक्तराष्ट्रमहासभायाः १९३ सदस्यानां

समर्थनेन संयुक्तराष्ट्रमहासभाध्यक्षः जून-मासस्य एकविंशतितमं (२१/६) दिनाङ्कम् अन्ताराष्ट्रीययोगदिवसत्वेन उदघोषयत्। बान की मून इत्ययं संयुक्तराष्ट्रमहासभायाः अष्टमः अध्यक्षः अवदत्, "अन्ताराष्ट्रीययोगदिवसः योगस्य पवित्रलाभान् प्रति जनान् कर्षयति (आकर्षितं करिष्यति)। योगः अस्मभ्यम् असङ्गमितेभ्यः रोगेभ्यः रक्षणं दातुं शक्नोति। सामुदायिकैकरूपतायाः व्यापकप्रयासत्वेन योगः सर्वान् योजयित्वा परस्परम् आदरभावं जनयिष्यति च" इति। ततः स्ववचनस्य पुष्टतायै सः अवदत्, "योगः एका क्रिया अस्ति, यया विकासाय, शान्त्यै च योगदानं भवितुम् अर्हति। जनाः योगमाध्यमेन अन्येषां समस्यानां निवारणं कृत्वा तेषां जीवनम् उद्विग्नतामुक्तं (Stress free) कर्तुं शक्नुवन्ति" इति। सर्वेभ्यः योगदिवसस्य शुभकामनाः

रामायणम् अधिकारस्य कर्तव्यबोधस्य च शिक्षां ददाति

(-प्रो. प्रदीपकुमार शर्मा, संस्थापक-कुलपति: महाराजा- सुहेलदेव- राज्य- विश्वविद्यालयः, आजमगढ- उत्तरप्रदेशः)

हिमसंस्कृतवार्ता:

ज्येष्ठशुक्ल- निर्जलैकादश्यां षष्ठी श्रीमद्रामायणम् अष्टाध्याय- व्याख्यानगोष्ठी सुसम्पन्ना। महाराजा-सुहेलदेव- राज्य- विश्वविद्यालयः, आजमगढम्, राजकीयमहाविद्यालयः, आर. एस. पुरा जम्मू, एवं चातुर्वेद-संस्कृतप्रचार संस्थानम् काशी उ. प्र. इत्येतेषां संयुक्ततत्वावधाने सम्पन्नायां गोष्ठ्यां मुख्यातिथिः प्रो. प्रदीपकुमारशर्मामहोदयः

सम्बोधितवान् यत् महर्षिवाल्मीकिविरचितं रामायणं न केवलं राष्ट्रस्य अपितु अन्ताराष्ट्रियस्य महत्त्वस्य विषयोऽस्ति। अत्र भगवतो रामस्य चरितानुशीलनेन धैर्यं, धर्मं, चरित्रम् अनुशासनञ्च सहजतया प्राप्तुं शक्यते। रामायणम् अधिकारस्य कर्तव्यबोधस्य च शिक्षां ददाति। अस्माकं व्यवहारः मर्यादापूर्णः स्यात्, अतः सर्वैः रामायणं पठनीयम्। विशिष्टवक्त्रा डॉ. अरविन्दकुमारतिवारीवर्यः 'विश्वनायको रामः' विषयमाश्रित्य व्याख्यातवान् यद् भारतस्य विशालायां संस्कृत्यां केवलं रामः नरोत्तमः अस्ति, पुरुषोत्तमः

अस्तीति विश्वनायकत्वं पुष्पाति। रामस्य चरितानुशीलनं सामान्यं नैवापितु अमरकथोपदेशवदस्ति।

यथा जीवने वायुं तत्त्वं जलमन्नादिकं तथैव रामः प्राणतत्त्वमस्ति। मुख्यवक्त्रा प्रो. मञ्जुलताशर्मावर्या 'ब्रजलोकगीतेषु रामः' विषयमाश्रित्य ब्रजगीतानां माध्यमेन अत्यन्तं भावपूर्णं व्याख्यानं कृतवती। आयोजनपक्षतः विश्वविद्यालयीयस्य संस्कृतविभागसंयोजिका, गोष्ठ्याः समन्वयिका प्रो.वन्दना पाण्डेया जी समेषामतिथीनां परिचयपूर्वकं स्वागतं व्याहृतवती प्रास्ताविकीञ्च ज्ञापितवती। जम्मूतः प्राचार्या डॉ. रजनीभगतवर्या रामायणं मानवानां समाजशास्त्रमस्तम् उक्तवती।

संयुक्तसंयोजकः डॉ. सञ्जीवोपाध्यायः समागतानां समेषाम् आभारं प्रकाशितवान्। अन्ते मातावैष्णोदेवी मन्दिरतः शास्त्री तृप्तशर्मा शुभकामनासन्देशपूर्वकं शान्तिपाठं कृतवान्। सञ्चालनं संगोष्ठीसंयोजकः डॉ. चन्द्रकान्तदत्तशुक्लः सम्पादितवान्। अवसरेऽस्मिन् प्रो. मयूरी बेन भाटिया, प्रो. निरूपमा त्रिपाठी, डॉ. गीता शुक्ला, डॉ. आभा द्विवेदी, प्रो. सुनीता जायसवाल, डॉ. सर्वेश शाण्डिल्य, डॉ. अवनीन्द्रपाण्डेयः, डॉ. किरन आर्या, डॉ. विवेकयादवः, डॉ. रमेश चक, डॉ. शिखा रानी, डॉ. कौशलेन्द्र त्रिपाठी, डॉ. खगेन्द्र मिश्रः, उमाजी पाटिल, अपर्णा पाण्डेया, डॉ. अम्बरीशमिश्रप्रभृतयो नैके विद्वांसः, शोधार्थिनः श्रोतारश्च सम्मिलिताः आसन्।

डॉ. चन्द्रकान्तदत्तशुक्लः सहायकाचार्यः सं. ग. राजकीय-स्नातकोत्तर-महाविद्यालयः, मुहम्मदाबाद-गोहना, मऊ उ.प्र.। पिन- 276403

चलचित्रवार्ता:

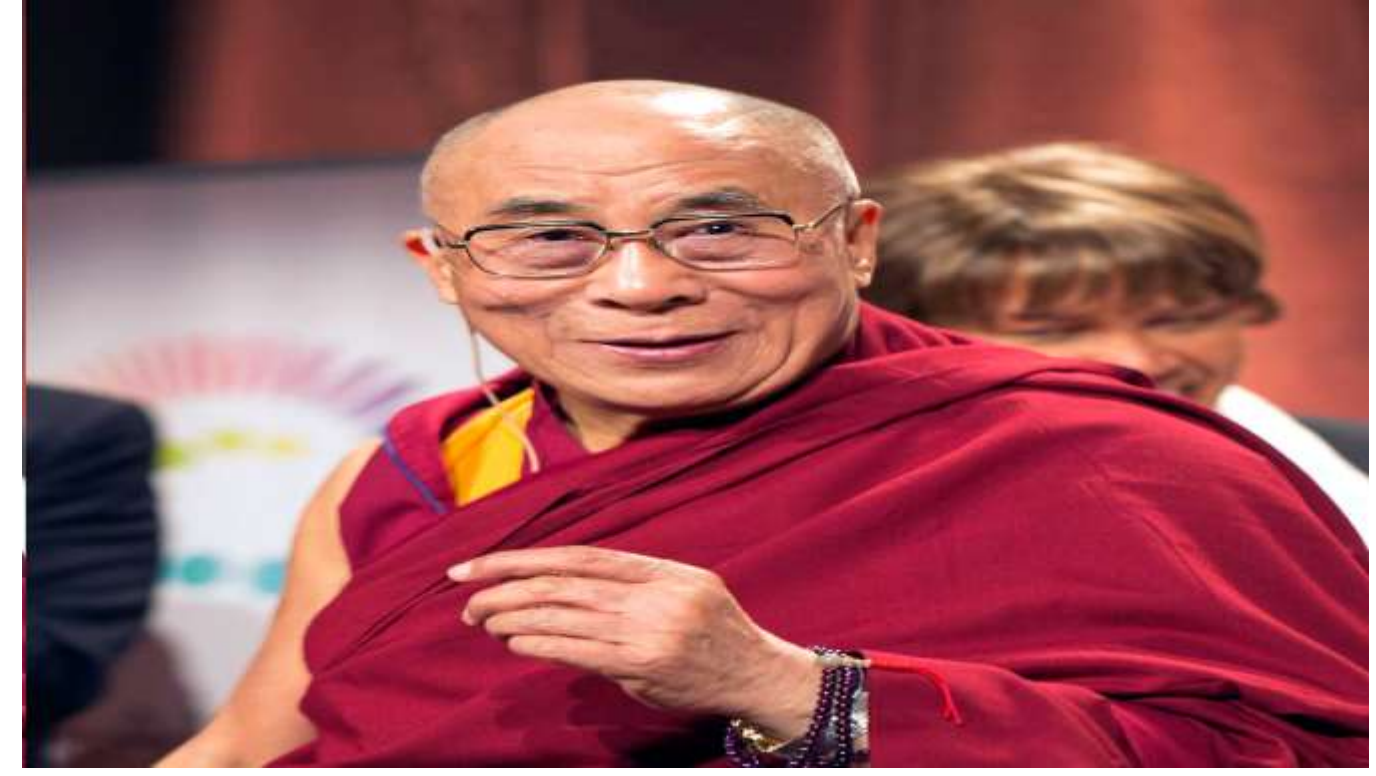
२० वर्षाणि सम्पन्नं कृत्वा अद्य पुनः ऋतिकस्य चलचित्रं लक्ष्यं प्रदर्शितं जातम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- जगदीश डाभी, मुम्बई।

बॉलीवुड-नायकस्य ऋतिकरोशनस्य सफल- चलचित्रं 'लक्ष्य' १८ जून २००४ तमे वर्षे प्रदर्शितं भवति स्म। अस्य सफल-चलचित्रस्य २० वर्षाणि पूर्णानि सन्ति। २००४ तमे वर्षे प्रदर्शितं 'लक्ष्यम्' ऋतिकरोशनस्य जीवनस्य उत्तमचलचित्रेषु अन्यतमम् अस्ति। जनानां कृते एतत् चलचित्रं बहु रोचते स्म। चलचित्रस्य कारणात् ऋतिकस्य अपि बहु प्रशंसा अभवत्। ऋतिकः अस्मिन् चलचित्रे तेजस्वी अभिनयं कृतवान्। देशभक्तिसम्बद्धस्य अस्य चलचित्रस्य कथा अपि जनानां कृते रोचते स्म। अधुना च एतत् महान् चलचित्रं पुनः अद्य प्रदर्शितं जातम्। २० वर्षाणां समाप्तेः अनन्तरं चलचित्रस्य पुनः प्रदर्शनस्य निर्णयः अभवत्, यद्यपि एतत् चलचित्रं केवलं कतिपयेषु प्रेक्षागृहेषु प्रदर्शितं भविष्यति। 'लक्ष्य' इति चलचित्रस्य २० वर्षाणां समाप्तेः अनन्तरं अस्य चलचित्रस्य निर्देशकः फरहान अख्तरः चलचित्रस्य लघुचलचित्रं सामाजिकमाध्यमेषु प्रसारितवान्। लघुचलचित्रं स्थापयित्वा फरहानः लिखितवान् यत्, "असंख्याकाः स्वप्नाः प्रज्वलिताः, पीढयः च प्रेरिताः तस्य चलचित्रस्य यात्रा पुनः जीवामः। 'लक्ष्य' २० वर्षेभ्यः जूनमासस्य २१-दिनाङ्के प्रेक्षागृहेषु पुनः आगच्छति।"

Dalai Lama : तिब्बतीधार्मिकगुरुः दलाई लामा 22 जून दिनाङ्के दिल्लीतः अमेरिकां गमिष्यति, स्वास्थ्यपरीक्षणमपि कारयिष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता: - धर्मशाला। तिब्बतीनां सर्वोच्चधर्मगुरुः दलाई लामा शुक्रवासरे विदेशयात्रायै प्रस्थास्यति। दलाई लामा अमेरिकादेशं गच्छति। सः शुक्रवासरे प्रातः ७ वादने काङ्गडा-विमानस्थानकात् दिल्ली-नगरं प्रति प्रस्थास्यति। जूनमासस्य २२ दिनाङ्के दिल्लीतः अमेरिकादेशं प्रति प्रस्थास्यति। सः अमेरिकादेशे स्वास्थ्यपरीक्षां करिष्यति। एतदतिरिक्तं तस्य अन्ये कार्यक्रमाः अपि प्रस्ताविताः सन्ति। तदनन्तरं सः २९ जुलै दिनाङ्के पुनः मैक्लोड्गञ्जं प्राप्स्यति। धर्मगुरुणा सह तस्य दलस्य ५६ जनाः तेन सह गच्छन्ति। अधुना एव अमेरिकीकाङ्ग्रेसस्य उच्चस्तरीयप्रतिनिधिमण्डलं अपि मैक्लोड्गञ्जनगरे धार्मिकनेतारं मिलितवान् आसीत्। तदनन्तरं अधुना धर्मगुरुः अमेरिका-देशस्य भ्रमणं गच्छति। दलाई लामा भारतस्य राष्ट्रपतिं द्रौपदी मुर्मू इत्यस्यै अपि जन्मदिनस्य शुभकामनाम् अयच्छत्। सः अवदत् यत् भारतं विश्वस्य बृहत्तमः लोकतान्त्रिकदेशः अस्ति।

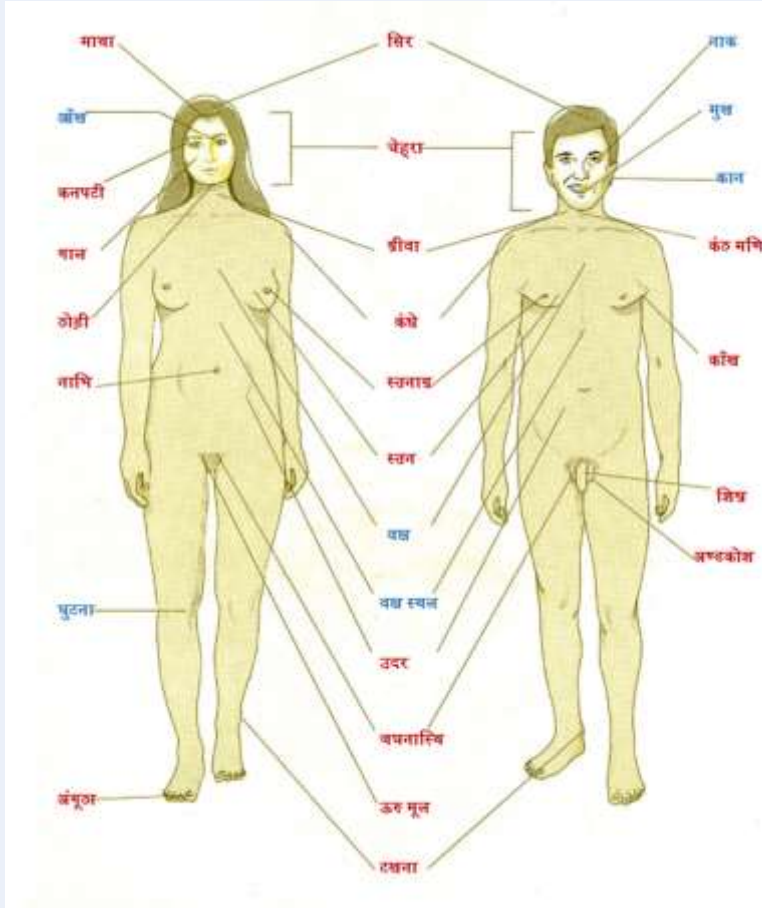
(४१६) शरीरस्य १३ वेगाः

sudha_sathaye@yahoo.com

मलमूत्रं, गोदहनं, क्षुधा, तृष्णा, कूर्चा, श्वासः, जृम्भणं, निद्रा, अश्रु, श्वसनं श्रान्तवीर्यमनं च। अस्माकं शरीरे १३ आवेगाः सन्ति, यदि ते स्वसमये आगच्छन्ति तर्हि तेषां निवारणं न कर्तव्यम्। न च बलात् आनेतव्याः। बहुवारं जनाः कृत्रिम रोदितुम् प्रयतन्ते। प्रायः उद्यानेषु हसितुं प्रयत्नः दृश्यते; यद्यपि हास्यं स्वास्थ्यय हितकरं किन्तु न विनाकारणेन, अपि तु ते आख्यां वा हास्यं वा श्रुत्वा हास्यव्यायामं करोति चेत् श्रेयस्करम्। बहुवारं वयं महता बलेन मलं त्यजामः यस्य कारणेन हर्निया वा समस्या भवति।

शरीर वेग इत्यस्य निरोधेन के रोगाः भवितुम् अर्हन्ति इति पश्यामः : मलस्य निवारणेन उदरस्य वायुः, गुदस्य वेदना, कब्जः, फिस्टुला इत्यादयः गुदारोगाः भवन्ति। मूत्र स्थगितं, मूत्राशय तथा लिंग- दाह तथा वेदना, मूत्र सम्बन्धी रोगाः, गोनोरिया, गुदरोगः, पथरि, शिरोवेदना, वारं वारं किञ्चित् मूत्र तथा तत समये दाह आदि। गुदवायु निवारणेन अपचः, उदरवेदना, कब्जः, श्रान्तः, ज्वरः, अनेके उदररोगाः च भवन्ति।

जृम्भणं त्यक्त्वा गर्भाशयस्य'रोगाः, स्पण्डिलाइटिसः, कण्ठवेदना, शिरोवेदना, शिरस्य अनेकाः रोगाः, नेत्रनासिकाकर्णयोः अनेकाः रोगाः, वातरोगाः च भवन्ति।

अश्रुनिरोधेन सुखस्य वा दुःखस्य वा शिरसि गुरुत्वं, अनेके नेत्ररोगाः, तीव्रशीतता, नासिकारोगाः इत्यादयः रोगाः भवन्ति। श्वासस्य निवारणेन गर्भाशयस्य स्पण्डिलाइटिसः, शिरोवेदना, मुखपक्षाघातः, पक्षाघातः, इन्द्रियाणां कार्यक्षमतायाः हानिः इत्यादयः गम्भीराः रोगाः भवितुम् अर्हन्ति। वमनस्य निवारणेन कण्ठः, शोफः, ज्वरः, सर्वप्रकारस्य

चर्मरोगाः, च भवन्ति। वीर्यनिवारणेन मूत्राशय, गुदा, वृषणेषु वेदना, शोफः च भवति, सर्वे वीर्यसम्बद्धाः रोगाः, नपुंसकता, मूत्रे वीर्यस्य स्रावः, पाषाणः, वृषणेषु पाषाणः भवति।

क्षुधार्ते अभोजने आलस्यं, शरीरस्य भङ्गः, उदरस्य कर्करोगः, उदररोगाः च भवन्ति।

तृष्णायाः कारणेन जलं नपानेन कण्ठस्य मुखस्य च शुष्कता, श्रवणबाधः, हृदयस्य पीडा, शरीरस्य भङ्गः च भवति। यदि भवन्तः क्षुधां अनुभवन्ति तर्हि भवन्तः भोजनं खादितव्यम्। यदि च तृष्णा भवति तर्हि केवलं जलं पिबन्तु। यदि बुभुक्षितो जलं पिबति तदा जलोदरं भवति। यदि च त्वं दूषितः अन्नं खादसि तर्हि उदरस्य कर्करोगं जनयति। श्रान्तस्य कारणेन श्वासस्य स्थगने सर्वे हृदयरोगाः, उदरस्य कर्करोगाः च भवन्ति।

यदि निद्रा भवति तदा न निद्राति तर्हि जृम्भणं भवति, शरीरस्य क्षयः भवति, अनेके नेत्ररोगाः, शिरः गुरुः भवति तथा च वेदना आलस्यं च भवति। अत एव वयं शरीरस्य गतिं न निवर्तयेम न च बलात्। ..... सुधा साठ्चे मुंबई।

शिमलायामवस्थितं जाखूमन्दिरम्

जाखूमन्दिरं हिमाचलप्रदेशस्य राजधानी शिमलानगरस्य "जाखू"पर्वते स्थितं हनुमानस्य मन्दिरम् अस्ति। धार्मिकपर्यटनम् सहितं अयं स्थलः पदयात्रायाः कृते अपि प्रसिद्धः अस्ति।

हिमसंस्कृतवार्तये सहयोगं कुर्वन्तु
हिमसंस्कृतवार्ता:
संस्कृतकार्यमिदम्
पुण्यकार्यमिदम्
इदं संस्कृताय न मम

